

УДК 78.071.1(477)(092)
ORCID 0000-0002-7659-690X

КОМЕНДА ОЛЬГА ІВАНІВНА

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, Волинський коледж
культури і мистецтв імені І.Ф. Стравінського,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Освітньо-педагогічна діяльність українських композиторів як складова творчого універсалізму

Універсальна творча особистість – та, яку визначає поєднання не менше трьох видів діяльностей, серед яких можуть бути одна або кілька провідних і допоміжних, конфігурація яких може змінюватися упродовж творчого шляху митця. Провідна діяльність – та, яка відзначена масштабністю, тривалістю, цінністю, всередині якої виникають нові види діяльностей, перебудовуються творчі процеси. Провідна діяльність може визначатися як стосовно того чи іншого періоду творчості митця, так і стосовно усіх його творчих здобутків в цілому, визначаючи тип музиканта-універсала.

Педагогічна діяльність як провідна.

Універсал-педагог. М. Леонтович. Вчитель музики у Чукові, Тиврові, Вінниці, Гришиному, Києві. «Пам'ятна книжка». «Практичний курс навчання співу в середніх школах України». Твори для триголосного (дитячого) хору.

Класичні універсали (три або більше видів діяльності рівноважні). П. Козицький. Київська Перша українська трудова школа імені Т. Шевченка. «Волошки». МДІ імені М. Лисенка. Харківський МДІ. КДК імені П. Чайковського. М. Вериківський. МДІ імені М. Лисенка. КДК імені П. Чайковського. В. Барвінський. ВМІ імені М. Лисенка. ЛДК імені М. Лисенка. «Наше сонечко грає на фортепіано».

Педагогічна діяльність як допоміжна.

Універсали-громадські діячі. М. Лисенко. МДШ. К. Стеценко. «Шкільний співаник». «Початковий курс навчання дітей нотного співу». Я. Степовий. «Проліски». «Кобзар». «Шкільні хори». С. Воробкевич. Чернівецька семінарія. Чернівецький університет. «Співаник» для початкової школи. А. Вахнянин. ВМІ імені М. Лисенка. «Співаник для середніх шкіл».

Універсали-композитори. Ф. Якименко. Харківське музичне училище. Санкт-Петербурзька консерваторія. «Курс практичної гармонії». В. Косенко. Житомирська музична школа. МДІ імені М. Лисенка. КДК імені П. Чайковського. 24 дитячі п'єси для фортепіано. Б. Лятошинський. КДК імені П. Чайковського. М. Скорик. ЛНМА імені М. Лисенка. НМАУ імені П. Чайковського.

Універсали-виконавці. О. Кошиць. МДШ імені М. Лисенка. КДК імені П. Чайковського. М. Колесса. ВМІ імені М.В. Лисенка. ЛДК імені М. Лисенка. «Порадник диригента». «Основи техніки диригування».

Універсали-музикознавці. Б. Яворський. КДК імені П. Чайковського. Народна консерваторія. МДІ імені М. Лисенка. М. Рославець. Харківський музичний інститут.

«Педагогічні засади нової системи музично-творчої освіти». В. Витвицький. ВМІ імені М. Лисенка. ЛДК імені М. Лисенка. Український музичний інститут у Детройті.

На межі типів: універсал-композитор-музикознавець. С. Людкевич. ВМІ імені М. Лисенка. ЛДК імені М. Лисенка. «Загальні основи музики». «Матеріали до науки сольфеджіо і хорового співу».

Висновки. 1) педагогічна діяльність – обов'язкова складова творчого універсалізму українських музикантів; 2) різні функції музичної педагогіки як складової творчого універсалізму (провідна чи допоміжна діяльність) обумовлені типом музиканта-універсала; 3) спостережено переважно неохоче (з необхідності) ставлення музикантів-універсалів до власної педагогічної діяльності; 4) простежено ведення більшістю музикантів-універсалів методичної роботи, відповідної до їхніх навчальних потреб; 5) виявлено вплив музичної педагогіки на жанровий зміст композиторської спадщини, тематику музикознавчих досліджень та публіцистики музикантів-універсалів; 6) спостережено вплив виконавства та музично-громадської діяльності (просвітництва) на характер і спрямованість музично-педагогічного процесу; 7) визначено залежність між типом музиканта-універсала та специфікою й масштабами педагогічної діяльності митця.